

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

... treba da smo svjesni da
naš list treba i mora da živi i
da smo mi pozvani da mu pro-
dužimo život i opstanak.
Iz okružnice društva »Istra«
u Novom Sadu

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Nove srednje šole v Julijski Krajini

AKCIJA ORGANIZIRANE EMIGRACIJE
ZA SVOJ LIST

HVALEVRIJEDAN RAD NOVOSADSKOG
»ISTRE«

Društvo »Istra« u Novom Sadu je povelu akciju za proširenje lista među svojim članstvom i domaćima u Novom Sadu i okolini. Ističući taj hvalevrijedni rad novosadskog društva, donosimo ovdje okružnicu koju je to društvo tim povodom poslalo svome članstvu i ostalom građanstvu.

Svima članovima i prijateljima društva »Istra« u Novom Sadu.

Uprava P. p. d. »Istra« u Novom Sadu od danas, pored svoje redovne dužnosti, primila se je i dužnosti vršenja povjereništva za naš list »Istra«, koji nam jedini od emigrantske štampe donosi vijesti iz rodne grude o našim najmilijima.

S obzirom na to, što je to naš jedini list, koji nam donosi sve ono što nas bez razlike sve interesira, treba da smo svjesni tome, da taj list treba i mora da živi i da smo mi pozvani da mu produžimo život i opstanak.

S toga pozivamo sve članove i prijatelje u Novom Sadu i Dunavskoj banovini da se svi na list pretplate, da svoje potrebe u njemu oglašuju, da ga zajednički svestrano pomažemo da nam bude što veći opširniji — štampan na nekoliko stranica — a ne kao do sada slučajan i mali. Naš list »Istra« treba da bude na daleko i na široko poznat i da o njemu vodi računa ne samo domaća nego i svjetska štampa. U njemu treba da se čuje naša muška riječ i putem njega treba da upoznamo cio svijet o onome što nas boli i što želimo. Kada smo u stanju da kupujemo domaće dnevne listove i da za svaki primjerak plaćamo po jedan i više dinara, zar nismo u stanju da i naš list pomažemo i da za njega platimo JEDAN DINAR NEDEJLJNO.

Ako se ugledamo na emigrantsku štampu drugih narodnosti: mađarsku, njemačku, grčku, talijansku i druge, te ako se naša štampa usporedi sa njihovom, ma da smo veći od Grka, Mađara i Nijemaca iz Tirola, u emigraciji, naša štampa prema njihovoj pretstavlja ništicu.

Pošto nam je štampa danas najpo-trebnija jer je ona najefikasnije oružje za odbranu naših prava, dužnost je svakog emigranta Jugoslavena i Slovena uopće, da je svestrano materijalno i moralno pomažemo.

To razumijevanje i smisao treba da se u nama probudi, jer je krajnje vrijeme da se latimo oružja, kojim treba da branimo naša najosnovnija čovječanska prava.

ZA SADA JE PRETPLATA NA LIST SAMO 48 DINARA GODISNJE ILI 4 DINARA MJESEČNO. Ovaj izdatak može svaki rodoljub da žrtvuje, jer je tom svojom žrtvom pomogao opće interese nacije za njenu pravednu stvar, a pravda je dostiživa za svakoga i ona će doći i nama ako je tražimo.

Svaki Istranin: Hrvat i Slovenac, bez obzira kojoj je grupi opredjeljen i bez obzira na ličnosti koje su zastupljene, bilo u upravi lista »Istra« bilo u Savezu ili pojedinim društvenim jedinicama, pozvan je i dužan pomagati i širiti svoj list i ostalu štampu.

Svaki pretplatnik, koji se pretplati na list putem naše uprave za pola godine dana unapred dobiva jedan »JADRANSKI KALENDAR« za 1937 godinu besplatno.

Stoga pozivamo sve članove i prijatelje u Novom Sadu i Dunavskoj banovini da se odmah prijave u našoj kancelariji Narodni Spomendom Kralja Aleksandra I i da sobom ponesu ili poštom doznače dinara 24— za polugodišnju pretplatu gdje će odmah dobiti obećani »Jadranski kalendar«.

One pak članove i prijatelje van Novog Sada molimo da nam pretplatu pošalju putem našeg čeka broj 58.170 ili neposredno listu »Istra« u Zagreb na čekovni broj 36.789.

Uprava društva »Istra« u Novom Sadu vodit će strogo računa o svima članovima i prijateljima-pretplatnicima lista, i oni će biti prvenstveno pomagani u svima oblicima i mogućnostima društva. Tako isto vodit će se računa i o onima, koji se budu oglašili ovome pozivu, kao licima koja nemaju smisla ni razumijevanja za našu svetu stvar.

Sa sjednice održane 10 jula 1937 g.

Pretsjednik:

Mohorović Anton s. r.

Ponovno smo že v našem listu pisali o člankih, ki jih je objavljval v tržaškem »Piccolu« Angelo Scocchi, in ki jih je pozneje zbral v posebni knjigi.

Za duhovno usmeritev tridesetih dečkov iz obmejnege ozemlja, ki bivajo v konviktu, bi bilo koristnejše, če bi jih razdelili na številne konvikte v severni in srednji Italiji.

Isto velja za 15 deklic iz soške doline, ki bivajo v dekliškem konviktu... Od 60 stipendij, ki jih podeljuje ministrstvo za narodno prosveto gojenecem tolminskega konvikta, bi se jih nekaj lahko določilo za klasično izobrazbo nekaterih nadarjenih dečkov iz obmejnege pasu. Toda večji del stipendij se mora ohraniti Scodnikovemu konviktu za gojence gorske kmetijske šole.

Tako bi konvikt, ki je bil ustanovljen po prizadevanju šolskega nadzornika Spazzapana v italijanske namene in ki nosi ime slavnega generala italijanske vojske Francesco Scodnik, kateri se je rodil v Kanalu a je učil Humberta I. nemščine in je bil svak Mattea Renata Imbrianija, globlje in bolj neposredno prodiral v dušo soškega prebivalstva in bo tako z zvestobo njihovih sinov delal Julijske Alpe še bolj nepremostljive v obrambo Italije.

Iz teh Scocchijevih besed lahko sklepamo, kaj bo z dosedanjimi slovenskimi gojenci konvikta, kaj s konviktom in kaj z državnimi stipendijami.

Poleg učiteljske šole v Tolminu in omejenjene kmetijske srednje šole v Poreču bodo s prihodnjim šolskim letom otvorili v Julijski Krajini še sedem drugih nižjih in višjih srednjih šol, tako učiteljsko šolo na Reki, nižjo gimnazijo v Gradiški, nižji tehnični zavod (nižjo realno gimnazijo) v Trbižu, in štiri nižje strokovne šole, namreč v Sv. Luciji in Marianu enoletni obrtniški tečaj, v Krmini enoletni kmetijski tečaj in v Trstu nižjo mornariško šolo. — Značilno je, da se tržaški listi hudujejo nad izbero sedeža te šole. Po ministrskem odloku bi morala biti namreč na Vrdeli.

P. P.

ŠIRITE »ISTRU« !

ČITAJTE »ISTRU« !

PRETPLAČUJTE SE NA »ISTRU« !

Ispravi! U posljednjem broju je is-pao potpis ispod uvodnika »Okupljanje naše omladine«. Uvodnik je morao bi-ti potpisan sa »Barba Lujom«. Molim-o čitatelje da uvažue tu štamparsku grešku. — Ur.

GLAD I BIJEDA U ISTASKOM SELU

Slum, avgusta 1937. — Do pred rat-naše je selo bilo jedno od najnaprednijih sela u cijeloj Čičariji, što se vidi i po tome, što smo bez ičije pomoći bili sagradili lijepu školsku zgradu. Sagradili smo bili također lijepu zgradu u kojoj je imao stan učitelj, a i vrlo lijepu i veliku cisternu za pitnu vodu. Sve ovo sagradili smo bez pomoći i općine i države, a danas ne možemo da si nabavimo niti jedan čavao da ga pribijemo u dasku. Naše je selo danas je-

dno od najsiriromašnijih u Čičariji. Narod ne zna što bi učinio. Mnogi pomišljaju na to da napuste ono što posjeduju, te da idu u svijet kao prosjaci, jer je život neizdrživ. Mi smo prije rata imali u selu preko osamdeset krava za mlijeko, a danas ih je u cijelom selu svega devetnaest i ne može se u selu dobiti litre mlijeka kao lijek za djecu, a i ono malo što ga ima upotrebi ga svaki za jedinu hranu u porodici.

TEŽAK ŽIVOT U ČIČARJU

Mune, avgusta 1937. — Da je život bio u našim krajevima od uvijek težak to je nepobitna činjenica, ali da je bio ovako težak kao što je sada, to nitko od naših najstarijih ljudi ne pamti. U našim je krajevima unatrag nekoliko vremena zavladała užasna skupoća, glad i bezposlica. Nastala je skupoća upravo onoga što mi najviše trebamo, a to je slanina i žuto brašno. Prošle smo godine mogli kupiti slaninu po sedam do osam lira kilogram, a sada je po tri-najst do četinaest i još za taj novac se ne može dobiti, jer je veliko pomanjkanje. Žuto brašno prošle godine dobili smo po 70—80 cent., dočim je sada od 1 lire i po do jedne i 75 cent. kilogram, a nadnice su ostale iste, t. j. po 5 lira. Narod se nalazi zbog ove skupoće i nestašice hrane u strašnom položaju i ne-zna što će početi. Mnogi pomišljaju na ubijanje ono malo stoke što još imaju samo da prožive. S time se je već i počelo. Tako je ovih dana naš seljak Pe-loza ubio jednu kravu i porazio je lo-meso uz cijenu od dvije lire po kilo-gramu, ali je i za ovo bio pozvan na odgovornost od općine, da je bez takse prodavao meso.

SVE JAČI INTERES TALIJANSKOG KAPITALA ZA JUGOSLAVIJU

Jedna talijanska firma podnijela je ministarstvu saobraćaja prijedlog o uvo-djenju t. zv. vodnih omnibusa u Ju-goslaviju. To su ladje koje gaze svega do 40 cm, te su na taj način vrlo pogodne za plitke rijeke. Njima je potrebna du-bina od 1 metra da bi mogle da plove. Projektuje se uspostavljanje vodenog saobraćaja izmedju Beograda i Zagreba. Ove ladje mogu razviti brzinu do 50 km na sat.

— Talijanska vlada naredila je kine-matografima u Italiji da moraju otsada da prikazuju po jedan talijanski film na svaka dva filma stranog porijekla.

— Italijanski listi bodo odslej izhajali le na šestih stranah, ker primanjuje u Ita-liji celuloza.

— Novi talijanski rudnik bakra u Monte Valeriu. Kako javlja talijanska agencija Stefani, otvoren je u prisustvu ministra korporacija, ministra financija i brojnih drugih prvaka rudnik na Monte Valeriu, koji će odmah početi radom. Proizvodnja bakra iz ovog rudnika moći će pokriti cjelokupnu potrebu Italije.

Talijanske službene novine javljaju da je provedena teritorijalna vojnička reorganizacija čitave Italije, po kojoj je cijela zemlja podijeljena na 13 teritorijalnih zapovjedništva i 28 vojničkih zona.

— Agentura Dow-Jones javlja, da je jedan neovisni producent nafte iz New-Mexika zaključio ugovor sa jednom talijanskom rafinerijom za dobavu od 1 milijun barela nafte, sa rokom dobave unutar 3 godine.

— Pričel se je širiti glas, da bo maršal Graziani, ki je bil ob znanem atentatu v Adis Abebi teško ranjen, nadomeščen po generalu Pirziju Birolu.

— Uradni list je prepovedal izvoz riža. Jedli bodo torej kruh kot za časa svetovne vojne.

— Vsi znanstveni instituti bodo odslej spadali pod vodstvo fašistične stranke. Predsednike in podpredsednike imenuje po novem spremenjenem statutu minister za vzgojo.

— Vodstvo nekaterih kemičkih tovarn so izročili nemškim instruktorjem. To posebno v Liguriji. Delovni teden znaša 60 ur.

— Plače italijanskih »prostopoljcev« v Španiji znašajo nominativno 60 do 70 lir dnevno, njih družine pa dobe podpo-ro po 5 do 10 lir. Ko se izkreajo v Špa-niji dobe nagrado 5 do 10.000 lir. V slu-čaju smrti pa razmeroma večjo odškod-nino dobi družina. Največ jih gre iz Južne Italije, kjer je dnevni zaslužek zelo slab in znaša komaj 4—5 lir na dan. Italijanski »prostopoljci« se vkrcajo v Spezijski, ki je strogo zastražena. Nekaj prostopoljcev je šlo celo iz papeževe države (Citta del Vaticano).

Vlada republike San Salvador odlučila je da prizna aneksiju Abesinije Ita-liji, a generala Franca kao jedinu legal-nu vladu u Španiji.

— Talijanski nacionalni vazduho-plovni savez u Rimu priredjuje od 22 do 29 augusta o. g. međunarodnu utak-micu za turističke aeroplane izmedju 85 i 400 ks., na koju poziva i jugoslovenske avijatare.

— Iz Trsta je ošdel na Sicilijo 69. pešpolk »Ancona« v poletnih kolonijal-nih oblekah. Nadalje ga bodo poslali v Afriko.

— Italijanske železnice delajo skupin-ske izlete v vsa važna mesta po zelo nizkih cenah: Trst—Rim, stane tja in nazaj 46 lir, Trst—Videm 8, Trst—Trbiž 16, Trst—Pulj 12 lir.

— Od 1. julija letos je zaposlenih v in-dustriji za letala nad 45.000 delavcev. Na 60 novih letališčih ki so jih pričeli graditi v Italiji, pa dela okoli 25.000 delavcev.

•V prvem času, ko se je dalje ra-bil v ljudskih šolah obmejnege ozem-lja slovanski jezik, se je izkazala ko-ristna otvoritev učiteljske šole v Tol-minu, da bi pripravljala za te šole učitelje, podkovane tudi v italijanskem jeziku in vzgojene v udanostnem du-hu do države.

V drugem razdobju je vršila bla-godejno delo gimnazija, dasi je pode-želski značaj majhnega gorskega kra-ja onemogočil stalnost učiteljev, ki so vsi le s težkim srcem prenašali neugodnosti samega kraja in so nepre-stano prosili za premostitev v mestna središča. Radi tega se je čestokrat zavlačeval začetek pouka, kar je go-tovo slabo vplivalo na reden potek in na resnost pouka.

Sedaj pa, ko nudijo petletna italijska ljudskošolska izobrazba, eno — in dvoletni kmetijski nadaljevalni tečaji, tečaji Faina in večerni tečaji Italije Redente skoro v vseh vaseh Goriške pokrajine mladim gorjanom možnost, da prestanejo brez težkoč izpit čez dvoletno nadaljevalno šolo, tako da se lahko sprejmejo v pripravljalni tečaj kmetijske srednje šole. Je prišel čas, da se prične v Tolminu akcija, ki bi šla za tem, da se postopoma po vseh Julijskih Alpah uvede tudi italijansko izrazoslovje v kmetijsko in gorsko življenje. To naj bi se vršilo vzporedno z izpopolnjevanjem v kmetijski izo-brazbi, tako da bi med samimi gorja-ni vzrastli propagandisti italijanstva.

ŠIRITE »ISTRO« !

ČITAJTE »ISTRO« !

NAROČAJTE »ISTRO« !

•V konviktu Francesco Scodnik v Tolminu odpade od 80 gojencev 50 na družine iz furlanske nižine, od istrske obali in iz notranjih pokrajin.

Ker živijo zaprti v konviktu, ne morejo s svojo prisotnostjo direktno vplivati na rabo nacionalnega jezika v trgu.

TKO JE KRIV

Ovih dana je u Zagrebu bilo jedno karakteristično suđenje. Optužen je neki dvadesetgodišnji nezaposleni sezonski radnik da je nagovorio dvanaestogodišnjeg bogatog dječaka neka polkuda novce kod kuće, a on da će mu omogućiti da ide u jednu susjednu državu i da se tamo upiše u batle, te da tako dobije pušku i bombe. Međutim se na sudu utvrdilo da je taj mali fašistoman ukradio kod kuće mnogo veće svote novaca nego što ih je dao tom radniku. Novac je potrošio, a radnika je potvorio. Radniku je dao samo novac za pušku, za put do te susjedne države i za revolver. Još se utvrdilo i to da je to dijete (koje je imalo priliku da kod kuće »digne« 11.000 dinara, 900 lira, dolara, zlatni sat itd.), da je to dijete uotjek fantaziralo o balilama, puškama i mitraljezima, s kojima bi htio pucati. Slika je gledao u kinu i slušao o njima pohvale u svojoj bogatoj kući.

Uvijek se diže vilka protiv nemoralnog štiva i nemoralnog filma. Za štivo i film postoji cenzura. Međutim cenzura ne cenzurira sve štetne listove, knjige i filmove. Ona na pr. pušta filmske žurnale raznih Foza, Paramounta itd. koji po pravilu uzdižu najbedastije, najdemoralizirajuće i najnehumane parode u nekim fašističkim državama. Publiku od zadnje pretstave od 9 i četvrti pljeske — ta publika raznih tatica koje popuše triidesetak dinara dnevno i raznih »narodnih dobrotvora« koji zarade isto toliko hiljada svakog dana. I kod kuće se onda priča pred djecom kako je bio »impozantno-sladok« taj i taj čovjek u takvoj i takvoj pozi, i kako su »heroci« bratili nekog drugog »velikog« čovjeka. A bombe, fiju! kako su letile na onu abesinsku bagru ili na »šmucig« razbojnice u Bilbaou.

I onda nećati tih »hohtetica« krađu dinare, lire, dolare, satove i revolvare i bježe u te blažene zemlje, gdje omladina već izrana uči kako treba trovati »barbare« i bombardirati »bandite«.

A po izlozima u knjižarama se u posljednje vrijeme množe razni listovi za djecu u primamljivim bojama. Prodaju se za bagatelnu, sa gubitkom, a tjeruju ih te države sa uniformiranom omladinom. U njima se govori samo o pucanju, bodanju noževima, topovima, tankovima, ubijanju, klanju. Ti listovi nisu »tako bedasti« kao domaći, a i ljepi su. I »nobla« je da djeca čitaju strane listove. Kada to »nobla« dijete na koncu godine padne iz narodnog jezika, tada su učitelji i profesori niškorišti i neznaalice. »Za badav jedu naš kruh« itd.

Društvo se brani od nemoralne — od nemoralne literature i nemoralnog filma. U nekim državama se čak i zabranjuje »sund-literatura« i »revolverblatti«. Jer društvo, s potpunim pravom, mora da se brani od zla i da brani svoju djecu od zla utjecaja.

Ali, društvo bi moralo već jednom uvidjeti da postoje posebni sistemi zla i zlog utjecaja. Da postoje cijele države koje sa svim državnim aparatom i sa horendnim finansijskim sredstvima sistematski uništavaju ono najljepše u čovjeku i djetetu da kalame u duše djece okrutnost, nepravdu, nečovječnost i sve moguće zlo koje iz toga izvire.

Šta treba, dakle, raditi?

Medjunarodno kriminalno društvo u Rimu

Iz Rima javljaju: Medjunarodni odbor za organizaciju prvog kongresa kriminalne psihologije sastuao je izvještaje predsjednika kongresa Nevellia, koji je predložio da se obrazuje »Medjunarodno kriminalno društvo« sa sjedištem u Rimu. Kongres je jednoglasno primio ovaj prijedlog i donio odluku o obrazovanju Medjunarodnog kriminalnog društva. Za predsjednika izabran je d'Amelio, a za potpredsjednika Nevelli.

Mislimo da je izbor predsjednika Medjunarodnog kriminalnog društva pogrešan, iako je sjedište društva odlično izabrano.

Luigi Casciana

Pred sedemnajstimi leti, ko so fašisti z Giunto zaigali Narodni dom v Trstu, je padel pri tej prilici tudi podporočnik Luigi Casciana. Bil je doma iz Sticlie in se je kljub temu da je bil pod vojaško suknjo pridružil fašističnim tolpom, ki so oblegale Narodni dom in je pri tem bil ubit.

Takim so jugoslovanski sportniki polagali cvetje... (Agis)

Najtoplejša se zahvaljujemo!

»Grotte di Postumia«

Ljubljanska »Slovenija« piše:

Nekatere večje, med njimi tudi znane narodne trgovine izlagačo v svojih izložbah znano Postojnsko jamo v slikah z laškim napisom. In to sredi Ljubljane, Ali res nimajo nobene narodne zavesti in ponosa. Ali se res nihče ne čuti dolžnega, povedati tem narodnjakom, da to ni prav?

ZA UVREDU KARABINJERSKOG MAREŠALA

U Puli je osuđen Miroslav Čok? (Cioch) Milin iz Buzeštine zato što je prijetio marešalu karabinjera u Buzetu i što ga je uvrijedio.

UNIONE POPOLARE ITALIANA

PRED NOVOM ANTIFAŠISTIČKOM KONCENTRACIJOM

Iza sjedinjenja „Giustitia e Libertà“ i lijevog krila republikanaca, stvorile su sada talijanske ljevičarske stranke jedinstveni pakt — Izgledi za novu antifašističku koncentraciju

Pariz, avgusta 1937. Javili smo vam da se borba ne vodi protiv Italije, već za Italiju, protiv fašizma. Ujedinjenjem »Giustizia e Libertà« sa lijevim krilom republikanaca »Azione repubblicana socialista« u jednu stranku pod nazivom »Giustizia e Libertà«, je početak te nove talijanske antifašističke koncentracije. Kako su dogodjaji u svijetu daleko teži nego pred deset godina kada se bila osnovala Concentrazione d'azione antifascista, to sve grupe forsiraju čim bržu ponovnu koncentraciju. Treba spomenuti i to da glavni preduvjet postoji: postoji centralna organizacija Unione popolare italiana (Talijanski narodni savez) sa svojim glasilom, dnevnikom »La voce degli italiani«, koji izlazi već mjesec dana.

Po mišljenju nekih vodećih ličnosti u emigraciji koncentracija bi mogla da se izvrši već u toku ovog mjeseca. Hoće li sve stranke i grupe ući u Unione popolare italiana, kao što su već ušle dvije stranke (soc. i kom.) ili će se osnovati novi centralni organ, nije još definitivno riješeno, ali je velika vjerojatnost da će i ostali prići već stvorenoj centralnoj organizaciji.

U paktu koncentracije od 1927 god. nije nigdje bilo rečeno ništa o pitanju narodnih manjina u Italiji, jedino se »Giustizia e Libertà« 1932 bila izjasnila u svom programu o »kulturnoj i administrativnoj autonomiji« narodnih manjina u Italiji. Međutim sada se ima u vidu i to pitanje i ako dodje do pakta između svih talijanskih stranaka i grupa u emigraciji, vrlo je vjerojatno da će i to pitanje ući u taj pakt. Barem se tako može suditi po izjavama nekih vodećih ličnosti antifašističke emigracije u Parizu. — (top).

Tako sjedinjene stranke se obavezuju da rade na zavodjenju demokratske republike u kojoj bi bio nacionaliziran samo veliki monopolistički industrijski i bankarski kapital i ukidanje veleposjeda. Tom »Carta d'unita d'azione« nije stvorena jedna stranka, već jedino baza za zajedničku akciju, a Talijanski narodni savez (Unione popolare italiana) imao bi da bude matrica koja bi okupila sve talijanske antifašističke stranke i grupe.

Pred deset godina u martu 1927 godine bile su se po prvi put ujedinile talijanske stranke u emigraciji. Zajednički organ u koji su bile ušle sve stranke nazivao se »Concentrazione d'azione antifascista« (Koncentracija antifašističke akcije). Centar je bio u Parizu, a prvi predsjednik je bio vodja socijalista Turati. Komiteti koncentracije su bili po cijeloj Francuskoj, Švicarskoj, Belgiji, Americi. (U samoj Francuskoj ima oko 1 milijun Talijana, a u samom Parizu i okolici oko 300.000). Osnovano je bilo i glasilo koncentracije »La Libertà«, a izdavali su i službeni informativni bulletin za štampu na francuskom »Italia« kojeg je uređivao ispočetka sam Turati. U tu prvu koncentraciju bili su ušli od prvih stranaka Talijanska republikanska stranka i Talijanska socijalistička stranka, a od neustranačkih organizacija Generalna konfederacija rada (Confederazione Generale del Lavoro) i Talijanska liga za prava čovjeka (Lega italiana dei diritti dell'uomo). U koncentraciju nisu bili ušli komunisti, socijalisti maksimalisti, klerikalci don Sturza i monarhisti (Alleanza Nazionale). Ta prva antifašistička koncentracija je bila privukla pažnju u cijeloj Evropi i u njoj je bio, uglavnom, koncentriran najveći dio rada. A i po ljudima koji su bili u njoj — Turati, Buozzi, Chiesa, Treves, Modigliani, Campolongo, Nenni itd. — Koncentracija je došla bila u prvi plan talijanske antifašističke borbe, a i jake ličnosti talijanske emigracije ukazivale su joj izvana jaku pomoć, kao na pr.: Nitti, Sforza, Salvemini itd.

Iza pet godina je u Antifašističku koncentraciju ušla novostvorena organizacija »Giustizia e Libertà«, koja je osnovana u Italiji, a kasnije se organizirala u Francuskoj pod vodstvom pred malo vremena ubijenoga Carla Rossellija. Ali tada istupa iz koncentracije Republikanska partija i djeluje samostalno sa svojim polumjesečnim glasilom »Iniziativa«.

Međutim su s time nastale unutarnje trzavice i koncentracija se raspada, a list »La Libertà« se pretvara u »Giustizia e Libertà«, organ samostalne organizacije istog imena pod vodstvom Carla Rossellija.

Talijanski emigrantski krugovi u Parizu gledaju vrlo pesimistički na današnju političku situaciju. Rat u Španiji i ubistvo Rossellija pospješili su i pojačali težnju za ujedinjenjem svih talijanskih antifašističkih snaga u emigraciji. Jer, po mišljenju tih krugova postoji velika vjerojatnost da dodje do rata između velikih sila kojega bi izazvao španski konflikt. Za taj slučaj kaže Emilio Lussu, jedan od antifašističkih vodja, prijatelj pok. Carla Rossellija (njih dvoje i Fausto Nitti su zajedno bili utekli sa Liparia), mora talijanska antifašistička emigracija da bude jedinstvena i da kao takova uđe u borbu. Da uđe u borbu, tumači Lussu, kako bi spasila čast Italije i da naglasi

da se borba ne vodi protiv Italije, već za Italiju, protiv fašizma.

Ujedinjenjem »Giustizia e Libertà« sa A. R. S. i pakt o zajedničkoj akciji između dviju talijanskih marksističkih stranaka, je početak te nove talijanske antifašističke koncentracije. Kako su dogodjaji u svijetu daleko teži nego pred deset godina kada se bila osnovala Concentrazione d'azione antifascista, to sve grupe forsiraju čim bržu ponovnu koncentraciju. Treba spomenuti i to da glavni preduvjet postoji: postoji centralna organizacija Unione popolare italiana (Talijanski narodni savez) sa svojim glasilom, dnevnikom »La voce degli italiani«, koji izlazi već mjesec dana.

Po mišljenju nekih vodećih ličnosti u emigraciji koncentracija bi mogla da se izvrši već u toku ovog mjeseca. Hoće li sve stranke i grupe ući u Unione popolare italiana, kao što su već ušle dvije stranke (soc. i kom.) ili će se osnovati novi centralni organ, nije još definitivno riješeno, ali je velika vjerojatnost da će i ostali prići već stvorenoj centralnoj organizaciji.

U paktu koncentracije od 1927 god. nije nigdje bilo rečeno ništa o pitanju narodnih manjina u Italiji, jedino se »Giustizia e Libertà« 1932 bila izjasnila u svom programu o »kulturnoj i administrativnoj autonomiji« narodnih manjina u Italiji. Međutim sada se ima u vidu i to pitanje i ako dodje do pakta između svih talijanskih stranaka i grupa u emigraciji, vrlo je vjerojatno da će i to pitanje ući u taj pakt. Barem se tako može suditi po izjavama nekih vodećih ličnosti antifašističke emigracije u Parizu. — (top).

Kakor

tako prodira tudi japonski imperijalizem na Kitajskem skoro nemoteno. Ko se je Japonska odločila za osvojitve Mandžurije in poslala v njo svojo armado loviti »bandite«, je Kitajska protestirala pri Ligi narodov, toda z enakim uspehom kakor etiopski cesar Haile Selassie. Ko si je Japonska utrdila svojo pozicijo v Mandžuriji, je začela z osvajanjem Mongolije in pa severne Kitajske v smeri Pekinga (zdaj se to mesto imenuje Peiping). Pred dvema tednoma se je dogodil blizu Peipinga večji spopad med prodirajočimi japonskimi četami in kitajskimi vojniki. To je dalo Japonski vladi pretvezo za nove provokacije. Zahtevala je, da mora Kitajska vlada prositi Japonsko oproščenja, kaznovati kitajske častnike, ki so bili udeleženi v spopadu, ustaviti na Kitajskem propagando in bojkotno akcijo proti Japonski, ustvariti politiko prijateljstva do Japonske in zatreti »komunizem« v kitajskih provinciah. V ta namen je Japonska pripravljena »pomagati« Kitajski z oboroženo silo.

Ker kitajska vlada v Nankingu ni mogla sprejeti tako poniževalnih pogojev, je japonska vojaška kasta pripravila s propagando v časopisu ljudstvo na »neizogibnost vojne s Kitajsko«.

Japonska je v primeri s Kitajsko po obsegu dežele in številu prebivalcev majhna. Toda poseduje mogočno vojno mornarico in dobro izveščano motorizirano armado, kakor



PIETRO NENNI

teri se Kitajska vzlic svoji ogromnosti ne more uspešno postaviti v bran.

Namen Japonske je zavladati sčasoma nad vso Azijo. Zdaj si podjarmlja Kitajsko kos za kosom, pripravlja se na vojno za osvojitve Sibirije in ko opravi to, se bo lotila kolonij, ki jih imajo v Aziji evropske dežele. Ambicioznost japonskega imperijalizma je torej velika in do zdaj se japonski agresivnosti ni še nobena velestila resno postavila po robu. Anglija ima polno skrbi doma, Francija istotako. Zed. države pa bi same v vojni z Japonsko tudi ne mogle dosti storiti. Kitajski poslanik v Washingtonu je ameriško in druge vlade velesil opozoril, da jamčijo s posebno pogodbo, ki so jo sklenile pred leti, nedotakljivosti kitajskih mej. Tudi ko je japonska udrla v Mandžurijo, je Kitajska apelirala, ampak dosegla ni ničesar. Liga narodov je takrat sicer poslala komisijo v Mandžurijo, ki je ugotovila, da so Japonci res napadali, ne pa Kitajci, zato je kršila pravila Lige narodov Japonska. To bi komisija lahko ugotovila ne da bi ji bilo treba iti na daljni vzhod, kajti Kitajska ni imela od njene izjave nikake koristi.

Japonski imperijalizem bo imel zelo težko delo, predno si Kitajsko resnično podjarmi, če se mu to sploh kdaj posreči. Zorvladati hoče nad njo zaradi kitajskega trga in kitajskih prirodnih zakladov, kakršnih Japonska doma nima, zato posega po drugih.

Grof Ciano je priredio oproštajnu večeru Jovanu Dučiću

Rim, 1. avgusta. U petak na večer je grof Ciano, ministar spolnih poslov, dao u čast jugoslovenskog poslanika g. Jovana Dučića oproštajnu večeru. Za stolom je bilo 120 lica iz najvišeg rimskog društva i najviše činovničke i vojne hijerarhije. Večera je održana u palači »Villa Madama« iz XVI vijeka, čije je stropove slikao Rafael.

Izmijenjene su vrlo srdačne zdravice. Grof Ciano je izjavio žaljenje što talijanska vlada gubi odlaskom g. Dučića jednog saradnika, koji je u saradnji i u rimskom društvu bio osvojio najveće simpatije svojom inteligencijom, profesionalnim iskustvom i otmjenim taktom i koji ima svoje naročite zadatke za zbliženje između Italije i Jugoslavije.

G. Dučić je odgovorio isto tako srdačnim riječima, izloživši u dužem govoru historijske i duhovne razloge zbog kojih je približenje između Jugoslavije i Italije bilo neminovno. To približenje je bilo u prirodi samih fakata i logike stvari. On je istakao uvjerenje da će volja i ljubav za opći mir sa obje strane očuvati današnje prijateljstvo.

STANOVNIŠTVO ITALIJE

Prema službenim statističkim podacima stanovništvo Italije je dne 30 lipnja o. g. iznosilo ukupno 43.288.000 od kojih se nalazilo u Italiji, dakle nisu momentano izbili iz zemlje 42.839.000 stanovnika. Broj porodjaja u toku prvih šest mjeseci o. g. iznosio je 180.818, a višak rođenih nad brojem mrtvih u ovom razdoblju bio je manji nego g. 1936 za 3.159 djece.

POSTUPAK OPĆINSKOG LIJEČNIKA U OBROVU

Obrov, avgusta 1937. — Kao što je poznato, u našim krajevima postavljeni su općinski liječnici, koji imaju dužnost, da na općinski trošak liječe siromašne bolesne općinare. Tako je u našoj općini postavljen liječnik dr. Dolce, rodom iz Pule, za kojeg bi mogli reći, da je za nas šinter i korupcionista, a ne liječnik. Kod njega se liječio jedan naš vrlo siromašan seljak imenom Bubnić Stjepan. Premda ga je morao ovaj liječiti na općinski trošak, jer mu općina zato i plaća, on je ovom našem siromašnom seljaku podnio velik račun, ali mu Bubnić nije imao od kuda da plati, pa ga je liječnik tužio i potjerao mu na dražbu sve što je imao, tako da mu je bilo prodano sve sijenje što je imao, prodao mu je i kola i sve poljsko orudje, što je posjedovao, tako da je siromah ostao bez svega. Protiv ovog postupka žalio se Bubnić na općinu.

Požar u Žminju

Žminj, 1. avgusta 1937. — Prošlu nedjelju je nenadano planula oko 8 i pol na večer garaža koju ima u najmu tvrtka Antona Crljenice (Perice) iz Pule. Alarmirani su vatrogasci iz Pule, jer je postojala opasnost da se požar raširi. Vatrogasci su uspjeli da lokaliziraju požar, ali je garaža, s benzinom koji je bio unutra, potpuno izgorela. Tvrtka Crljenica trpi štetu od 24.000 lir.

— Novi japonski poslanik u Rimu predao je svoje vjerodajnice kralju Italije i Caru Abesinije, te je time Japan pri- znao talijansko osvojenje Abesinije.

Glas, ki smo ga dolgo čakali

Značilen članek v ljubljanskem „Slovincu“

V ljubljanskem »Slovincu« od 4. avgusta t. l. beremo ta le značilen članek v podlistku, katerega prinašamo kot prvi glas domačih ljudi o potrebi dela za Slovence izven Jugoslavije.

Kako malo se mi brigamo za naše rojake izven Jugoslavije!

Stara znana reč je, da človek v sreči tako rad pozabi na tiste, ki so v nesreči. Posebno v naši tako strašno sebični dobi! Bogataš se malo briga, kratkomalo ne misli na to, kako se godi revežem. Gleda le, da je njegova miza dobro pogrnjena; ali imajo pri sosedu kaj v loncu dati ali ne, s tem si ne dela skrbi. Nekoliko temu podobno se mi zdi ravnanje jugoslovanskih Slovencev nasproti rojakom izven jugoslovanskih meja. Ne rečem, da se zanje ne brigamo prav nič; gotovo pa veliko premalo. Saj bogataš že da kak dar revežem, pušča jih pa vendarle v revščini. Široka masa ljudstva našega, ne samo kmečkega, marveč tudi mestnega, polinteligentna in tudi inteligentna, se za te Slovence sploh ne briga.

Hočete dokazov? Pa koliko bi jih lahko našli! Z veliko težavo se je nedavno za neki velevažen narodni namen, za kulturno delo Slovencev izven Jugoslavije, v Ljubljani s silo dobilo 30 tisoč Din. V enem samem ljubljanskem kinu se pa vsako nedeljo 30.000 Din potroši. Ljudje si hočejo zabave, hočejo biti veseli, letajo okoli po deželi, po hribih, skačejo, plešejo, se drčajo, pojejo, pijejo, vriskajo, — komu pridejo na misel koroški ali primorski Slovenci, kako so vtesnjeni, da se kar ganiti ne morejo in na Primorskem niti ene slovenske pesmi zapeti ne smejo! Naši ljudje si pa zaradi tega življenja kar nič ne grenijo.

Saj tudi mi v Jugoslaviji nismo ravno v raju. Toda zdaj vendar še precej svobodno dihamo. Malo bolje se nam pa le godi kakor onim.

Cemur se ne morem načuditi, je pa to, da nisem našel potrebnega zanimanja zato niti pri onih, ki stisko naših rojakov čutijo na lastni koži — tostran, včasih celo onstran meje. Kakršne skušnje sem jaz v tem oziru doživel, je neverjetno! Ne morem naštevati posameznosti. Samo nakratko: Večkrat že sem take, ki so doma onstran meje, prošil za razgovor, jih vabil, da bi se pogovorili, če bi se ne dalo za primorske in koroške Slovence kaj več storiti, pa še — odgovara nisem dobil! Na dvakratno, trikratno povabilo, ustno ali pisмено, nobenega odgovora! Nikoli! In to od takih, ki bi jim bilo treba samo par korakov storiti v ta namen. Neumljivo! Človek bi šel vrh Triglava, ko bi mu kdo le pomignil, da bi rad svojim ožjim rojakom kaj pomagal. — Enkrat pa na priporočeno pismo in zopet na drugo pismo šele čez nekaj tednov eno brezpomembno dopisnico. In ko smo nekje vendar — in sicer s takimi, ki so za to poklicani! — po dolgem, živahnem razgovoru sklenili in si trdno zaobljubili, da hočemo ukreniti nekaj izdatnega, se potem izmed teh dogovornikov nobeden niti zmenil več ni za dotični dogovor in sklep! Nihče niti enkrat ni poprašal, če je kdo kaj storil ali nič! In ko sem na to spominjal in opominjal, da je naša častna dolžnost, da ostanemo dani si besedi zvesti, — zopet nič in še enkrat nič! Zakaj bi se potem hudovali nad tujci, če ne čutijo potrebe, Slovincem dati več pravice!

Tako se »rešujejo« naši bratje!

I, kaj pa naj storimo zanje? Gotovo to ni lahka stvar. Moč tuje države se ne da premagati. In vendar bi se dalo kaj več storiti! Najprej vsaj več zanimanja in dobre volje, da bi se jim pomagalo! V podrobnosti se tukaj ni mogoče spuščati. A to zanimanje in ta dobra volja bi že rodila kake dobre sadove. Na primer: Koroški Slovenci potrebujejo naše pomoči v verskem oziru. Avstrijska vlada ne brani, da bi ne smeli hoditi nekateri duhovniki od tukaj gor pomagat. Pa ravno, ko sem to želel in prosil: Pridimo skupaj in napravimo cel načrt, po katerem bi se ta pomoč vršila! — nisem na trikratno prošnjo dobil odgovora!

Ko bi se za one bolj brigali, bi se med seboj manj kregali. Zakaj se toliko kregamo in koljemo med seboj? Zato ker samo nase mislimo. Da bi bilo le nam dobro! Ko bi res prav »nacionalno« čutili in imeli trpeče naše rojake bolj pred očmi, bi se strankarski boji med nami sami po sebi omilili.

Da smo Koroško sami zabreckali, to je gotovo. Toda kar je, je! Vprašanje je, če se zdaj neda še kaj več storiti. Ob obletnici koroškega plebiscita bremo navadno po časnikih spet kak mogočen vzklík, da nanje ne bodo pozabili itd. Potem je pa spet celo leto tiho...

Med drugimi smo brali ob taki priliki tudi tole besedo: »Mi še nismo izžerpali vseh sredstev, da bi Avstrijece prišli, naj dajo Slovincem njih pravice... Tako! Niste izžerpali vseh sred-

stev? Da, nismo jih izžerpali! V celih 18 letih ne! Resnično! In to je tisto, kar je posebno neumljivo!

Kako se brigajo za svoje ljudi izven svojih meja Nemci in Italijani! Brigajo za vsakega posameznika! Pa sta to velika naroda im bi se jim toliko ne poznalo, če zgubijo nekaj tisoč svojih. Pri nas se pa to nekaj pozna! Njih briga in naša briga je ravno v nasprotnem razmerju, kakor bi morala biti! Njim bi se ne bilo treba brigati za vsakega poedince svojega rodu, nam pa. Je pa ravno narobe. — Ali kako se Madžari brigajo in želijo za »svoje« zgubljene pokrajine! — Kdor je bil v Budimpešti, je to lahko videl na cesti.

Zdaj pa je vprašanje, ali bi se res ne mogla avstrijski vladi staviti alternativa: Aut — aut! Ali — ali! Ali vi daste Slovincem na Koroškem, kar jim gre, ali pa tudi mi vzamemo Nemcem pri nas, kar imajo! — Res, da je Nemcev tukaj veliko več kakor Slovencev tam gori. Pa zato je pritisk tem lažji!

Ljudje slovenski, kaj pa mislite? Ali imate v tem oziru polževo kri? Saj drugače je nimate. Saj za medsebojni prepir ste dosti vročerni. Ali je mar res vsak

poskus brezuspešen? Da bi se nič ne doseglo, če bi naša vlada na avstrijsko na ta način pritiskala, tega naj mi nihče ne trdi! Če delajo države med seboj trgovske pogodbe s stalnim pogojem »dajdam«, ali bi res ne bilo mogoče take pogodbe napraviti tudi za narodne pravice? Zakaj se torej ne zgodi? Kje tleži vzrok? Ali naša vlada noče? Ali ne more? Ali ne sme? Kako da vendar ne?! To bi mi želeli vsaj vedeti. Po ponesrečenem koroškem plebiscitu je rekel zastopnik Jugoslavije v Celovcu: »Teh petnajst tisočev, ki so glasovali za Jugoslavijo, ne bomo nikoli pozabili!« Zdaj pa se zdí, da so nanje pozabili popolnoma.

Toda če Srbi ne čutijo toliko te potrebe in ne načnejo te zadeve sami, kako da se v cel Sloveniji vsa ta dolga leta ne sliši noben glas po tej zahtevi? Ne čuti niti najmanjši pritisk na vlado, naj bi vendar uporabila svojo moč, da to doseže. O tem ne slišimo nikjer nobenega glasu. Neumljivo!...

Kako je že rekel nekoč g. Finžgar? Vsak narod ima tako usodo, kakršno zasluži...
Naš čolnič otmimo!

J. K.

Nacionalna pitanja

Flamansko pitanje u Belgiji, podjela Palestine i uloga Tesinskog kantona

Nacionalna pitanja zauzímaju u posljednje vrijeme dosta veliku pažnju svijeta, ali samo ona, koja su u stadiju rješavanja. Tako je pred par mjeseci priznat u Švicarskoj retoromanski kao četvrti državni jezik. u Belgiji su nastale velike perturbacije radi flamanskog pitanja, a pitanje podjele Palestine izazvalo je čak i oružane sukobe.

Pitanje Palestine

Palestina, koja se nalazi pod engleskim mandatom, bila je posljednjih godina poprište krvavih borba između starosjedioca Arapa i doseljenih Židova, koji hoće da Palestinu ponovno pretvore u židovski državu. Engleska, kojoj je Društvo Naroda dalo mandat nad Palestinom, hoće da podijeli Palestinu na tri dijela, arapski dio, židovski dio i neutralni dio pod engleskom vlašću. Time bi se stvorile dvije nove države: arapska i židovska. Ali ni Arapi ni Židovi nisu zadovoljni s tim planom.

Arapi se boje Židova, njihove žilavosti, bogatstva i spremnosti. Osim toga ih impresionira porast židovskog pučanstva. Što se tiče kapitala, kojim Židovi koloniziraju Palestinu, jasno je, da Arapi ne mogu ni pomisliti da investiraju tolike svote. Židovi su posljednjih 20 godina uvezli u Palestinu 70 milijuna funti sterlinga. Arape osobito uzbuđuje činjenica, da Židovi na veliko kupuju zemlju od Arapa. Zemlja se dobro plaća, a kako su arapski posjednici prosječno veoma siromašni, opravdana je bojazan da će Židovima uspjeti da kupuju još više zemlje. A kada je židovski nacionalni fond kupio jedno zemljište, to je zemljište za Arape za uvijek izgubljeno budući da prema statutima spomenutoga fonda ne može više biti prodano nežidovu. S time u vezi Arapi ističu, da Židovi rastvaraju socijalnu strukturu seoskoga života Arapa.

Židovi pako sa svoje strane ističu, da mandatna vlast, t. j. Velika Britanija nije postupala onako kako valja. Opozicija Arapa — vele oni — bila bi obuzdana, da nije mandatna vlast pokazala više razumijevanja za nacionalistički ideal, t. j. ideal o nezavisnoj slobodnoj židovskoj državi Palestini.

O podjeli ima da se izjasni Društvo Naroda, što će biti na jesen.

Tesinski kanton i Italija

Giornico, 2 augusta. (DNB) Povo-dom nacionalnog praznika otkriven je u Giornicu u kantonu Tessin spomenik borcima, koji su pali u oslobodilačkoj borbi za talijansku Švicarsku. Savezni vijećnik

Motta održao je tim povodom govor u kome je naročito istakao, da se je Tessin svojevremeno dobrovoljno priključio Švicarskoj i rekao:

»Danas, kad se Italija obnavlja i kad se svakodnevno jača kao velika sila s dalekovidnim imperijalističkim težnjama, — Tessin je stekao punu svijest o svojoj misli i postao je sretan i siguran zalagateljstva, koje će za uvijek vezati Švicarsku federaciju s Italijom.«

U Italiji se posljednju godinu nikada ne spominje talijanstvo Tessinskog kantona kao povod da taj dio Švicarske pripadne Italiji. O tome pisati je zabranjeno, iako se pred dvije godine u Italiji bila novela jaka iredentistička akcija.

Za uzvrat Švicarska dolazi ususret Italiji podržavajući fašističku politiku i proganjajući talijanske antifasiste iz Švicarske i onemogućujući im svaki rad.

Flamansko pitanje u Belgiji

Belgija je sastavljena od dva naroda, Flamanaca i Valonaca i oba naroda govore svojim jezikom, odnosno Flamanci upotrebljavaju svoj flamanski jezik, koji je ujedno i nizozemski, a valonci govore francuskim jezikom. Spor je star oko stotinu godina, otkad se 1830 god. Belgija odčepila od Holandije. Probudjeni belgijski patrioti počeli su onda iz mržnje prema Holandiji upotrebljavati francuski jezik kao svoj. To su bili gornji slojevi, imućni, kojima je još ranije bilo omogućeno u školama da nauče francuski. Široke mase narodne nisu znale oba jezika, kao srednji stalež, već su govorile samo flamanski. No spor nije odmah izbio i tako je jedan dio Belgijanaca upotrebljavao francuski jezik, a drugi stari flamanski. Tako su nastale razlike između Valonaca i Flamanaca. No otkad je Belgija postala industrijska zemlja, ušle su široke narodne mase u produkciju i one su znale ili samo francuski ili samo flamanski. Nastale su poteškoće i sporovi. Država je doskočila sa uvodenjem dvojezičnog sistema. Flamanci su počeli učiti francuski, ali Valonci su prezirali stari flamanski jezik. A po zakonima mogao je napredovati samo onaj, koji je znao oba. Belgija se danas sastoji od 4 i pol milijuna Flamanaca i 3 i pol milijuna Valonaca. Sada Flamanci traže posvemašnje uvodenje flamanskog jezika, tolerirajući i francuski, ali tome se ne protive samo Valonci, već i oni koji imaju u vidu interes jedinstva belgijske nacije i države, bojeći se rascjepa. Sporovi oko tog delikatnog pitanja još uvijek izbijaju i čekaju na jedno sretno rješenje.

Talijansko društvo »Snia Viscosa« osniva tvornicu umjetne svile u Jugoslaviji

Rim, 3 VIII. — Društvo »Snia Viscosa« koje ima najveće tvornice umjetne svile u Italiji, namjerava da u Jugoslaviji podigne jednu tvornicu. Pretstavnicima »Snia Viscose« tražile su od jugoslovenske vlade dozvolu za podizanje ove tvornice. Jugoslovenske nadležne vlasti još nisu donijele odluku o ovoj molbi, ali se u upravnim krugovima ovog talijanskog društva vjeruje, da će im se dozvola za podizanje tvornice uskoro izdati. Kako se saznaje, za podizanje tvornice umjetne svile u Jugoslaviji biti će utrošeno oko 5 milijuna lira.

JURINA I FRANINA



Franina: Da nisi bija Jurina nidi u banji kad te nis toliko vrimena vidija. Jurina: Ti vajak na škerce peljaš. Ča ne znaš da je bila žetva i vršidba.

Franina: A je bilo ča šenice? Jurina: A bilo je ništo zrnja, ma još više plive. Ti znaš da »batalja grano« slabo pomore, ko lito ni pravo, aš ki će se boriti proti oblakon, suncu i zemlji.

Franina: Još to bi se nikin stilo, ki se samo ritaju kakoj mule rovinjske i paraju da moraju si svit pod sebe podvrći.

Jurina: A pomajku breka, lipo kušeljaš, zman moj! Ja se rekordin kad san iz Pule naviga po svitu kakoj mariner da u Kini ni bilo nideri Đapuneži, ma sad su i tamo rivali i meču brižne Kineže u red i tuču he.

Franina: Ma ča bi reći da susedi muče, kakoj da su Kineži breki.

Jurina: Ni njin svejeno ne: Niki te njin stešo reći prvo jeli potle »halt Đaponeži« ubrinite se z vašima vaponi otkud ste i došli, ča prvo, to bolje.

Franina: Đaponeži provivaju i računaju kad se je poneslo jenin lipo ki su najprvo zvadili barufu, pak pokle brižan narod priz oružja potukli, da će se i njin ponesti.

Jurina: A diboto, diboto! Proti onin je bilo pedeset i više držav i svejeno oni su si uzeli ono ča su stili. To ti je takko kad »Društvo ud svita« ki to gleda i zna ne bacila.

Franina: Lipa krv moja, ma to ni pravo znaš. Ta svit je posta rišolut. Sakij dela ča ga je volja.

Jurina: A ča češ, kad »Društvo ud svita« ni kapaco urediti račune ni prid sojima vrati. Znaju to Đaponeži dobro nebojse. Lipu školu su he bili navadili.

Franina: I ko njin Merika i Rusija ne zabode klin u timun, druge neče znaš, aš njih se jako plaše. Kad njin Rus samo palac stisne i naruga njin se kako su mali, njih je valje strah.

Jurina: Su, su mali ljudi, samo imaju vrazje srce.

Franina: To su kumpare moj teške pulitike, nego reći ti meni kako je bilo na Ivanju u Savičenti i na Jakovljevu u Kakanaru.

Jurina: A kako? Ni nima ki ča prodavati, ni ki ča kupovati. Niš ud onih lipih samlija na ke su se ljudi stari i mladi, divojčine i frkalasi po nikolko dan paričivali, a niki i po dva dana kantevali.

Franina: To će reći da su nas »frateli« lipo zabatunali sprida i ud zada.

Jurina: Benj Franina: »Biš volija tući jeli vući?«

Franina: Zala te bo dopala, smo lipo stučeni i zvučeni.

Život u našim kolonijama

Posjet skopskog biskupa

Od seoskog starješine iz sela Dušanovca, općine Dojranske u Južnoj Srbiji, inače rodom iz Sv. Petra u Šumi, primili smo ovaj dopis o životu u toj istarskoj naprednoj koloniji.

Dušanovac, 26 jula 1937. — Da vam se javimo i mi iz naše najjužnije kolonije. Nije nam najgore, ali sa zdravljem smo slabo. Malaria strašno hara tako, da su uvijek po dvojica trojica naših u bolnici, a katkada i po više njih. Godina nam je obećavala da će biti najbolja, lijepo je išlo, dosta kiše, tako da smo svi bili zadovoljni, ali su nam u posljednjem času, uslijed kiša i grada, žita polegla, tako da nam je godina zlo ispala.

Dne 28 juna došao nam je u posjete preuzvišeni biskup skopski Gnidovec. Drugog dana nam je održao dvije svete mise, ispovijedao i pričestio vjernike, jedno naše dijete krstio, a devetorici podijelio svetu krizmu. 30. juna je održao još jednu misu, i na svim misama je održao propovijed, pa je otišao praćen vjernicima za Valadovo. Ministrirao je biskupu unuk našeg starješine Srećka Udovičića, a Srećko Udovičić je pomagao biskupu pri krizmi, kao što je više puta pomagao i kod kuće, u Sv. Petru u Šumi.

Iza kako smo u Južnoj Srbiji to je četvrti puta da nas je naš biskup posjetio i svaki puta podijelio svetu krizmu. Vrlo smo mu zahvalni, što nas češće obilazi i da ga Bog još dugo poživi zdrava i živa. Mi mu emigranti iz Istre želimo sve najbolje. — S. U.

PREGLAD DOGAĐAJA

U JUGOSLAVIJI

U LOZOVCU KOD ŠIBENIKA

nad samim slapovima Krke otvorena je u nedjelju na svečan način i u prisustvu pretsjednika vlade g. dr. Milana Stojadinovića te ministara gg. Dr. Milana Vrbanića i Gjura Jankovića tvornica aluminijuma, koja je prva u Jugoslaviji i koja je najmodernija u svijetu.

Tvornica je izgrađena u blizini velike električne centrale tvrtke Ante Supuk i sin, koja tvornici daje električnu energiju. Položaj na kome je tvornica podignuta je vrlo povoljan za njen razvoj, jer se u njejoj blizini u drniškoj okolici nalaze bogate naslage bauksitne rudače.

Do sada se jugoslavenski bauksit izvozio u inostranstvo, dok će se sada otvorenjem ove tvornice preradom u samoj zemlji i izradom gotovih fabrikata pokriti sva domaća potražnja a višak proizvodnje izvoziti u inozemstvo.

Tvornica u Lozovcu, izradjivat će za sada aluminijum iz polufabrikata tj. iz aluminijevog oksida dok će se kasnije pristupiti podizanju još jedne tvornice, zapravo drugog dijela, za izradu aluminievog oksida.

STANOJE STANOJEVIĆ

sveučilišni profesor u Beogradu i poznati historičar umro je 30 jula u jednom sanatoriju u Beču. Stanoje Stanojević, rođio se u Novom Sadu 12 augusta 1874 godine. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Novom Sadu, a sveučilište u Beču 1896. gdje je iste godine položio i doktorat sa tezom: »Biografija Stevana Lazarevića od Konstantina filozofa kao istorijskog izvora«. Zatim je nastavio studije u Leipzigu, Moskvi, Petrogradu i Münchenu. Profesor i učitelj bili su mu Vatroslav Jagić, Konstantin Jireček, Karl Krumbacher i drugi, a od Srba Ilarion Ruvarac i Stojan Novaković. Njegovo tijelo bit će preneseno u Beograd i tamo pokopano.

RADI UMORSTVA STUDENTA DOLINARA

izrečena je 30 jula osuda u Ljubljani. Od 21 optuženih 15 ih je osuđen. Glavni optuženik Viktor Dugina osuđen je na 3 godine robije, a Slavko Reja na 5 mjeseci zatvora. Ostali su osuđeni na po nekoliko mjeseci zatvora.

NOVA RADIOSTANICA U BEOGRADU

je puštena u promet 2 o. mj. i radi sa 20 kilowata, koja zamjenjuje dosadašnji predajnik stanicu od 2 i pol kilowata. Beogradska radio stanica promijenila je i svoj znak. Novi znak uzet je iz Mokranječevog Rukoveta.

Nova radio stanica čut će se i u Juljskoj Krajini.

U OSTALOM SVIJETU

ENGLEZI I TALIJANI

se nekako u posljednje vrijeme pomiruju. Novi pretsjednik engleske vlade Neville Chamberlain, koji je poznat kao prijatelj Italije, uputio je Mussoliniju jedno pismo, kojemu se ne zna za sadržaj, ali agencija Renter kaže da se može ipak pretpostaviti da je Chamberlain u tom pismu izrazio vjernost Engleske duhu i slovu englesko-talijanskog »džentlemenskog sporazuma« koji je sklopljen mjeseca januara i da je umolio Italiju, da saradjuje bez rezerve na rješavanju ne samo španskog problema nego i svih ostalih problema koji još nisu riješeni a koji prijete miru Evrope.

Na to pismo je Mussolini, opet srdačno, odgovorio i na tom je za sada ostalo. Medjutim talijanski novinari su se vratili u London, a Engleska nastavlja do sada nevidjenim tempom da se naoružava i vjeruje se da će kroz 2-3 godine biti jača od Njemačke i Italije zajedno na moru i u zraku, a s Francuskom zajedno i na kopnu.

Radi toga Englezi poduzimlju sve kako bi rat odgodili barem za 2-3 godine.

Akcija Odbora za nemiješanje u Londonu nalazi se na mrtvoj tački. Iako je Italija pristala da se o pitanju dobrovoljaca i o pitanju priznanja generala Franca kao zaračene strane rješava istovremeno, ipak se smatra da bi povlačenje dobrovoljaca bilo izvršeno efektivno tek poslije dugih i teških pregovora. U francuskim političkim krugovima smatra se, da bi se ovakvi pregovori na kraju završili samo na štetu vlade u Valenciji.

POSLEDNJE VIJESTI S DALEKOG ISTOKA

glase, da bi Japan namjeravao obustaviti borbe i postaviti novu vladu Sjeverne Kine, da tako sjeverne pokrajine otklepi od središnje kineske vlade. — Treba vidjeti što će na to da odgovore i preduzmu kineske čete t. j. kako će se razviti daljnje neminovne borbe, jer mobilizacija kineskih snaga rapidno napreduje.

Japanci su osvojili teren od Peipinga do Tientsina na moru. U Tientsinu su povrijedili i strane koncesije, a u ruskoj koncesiji su ruski belogardijci opljačkali sovjetski konzulat kada su u koncesiju ušli japanski vojnici i sve spise i pokušuju prenijeti u japansku koncesiju.

Rusija protestira, a Japan kaže da je to ruska unutarnja stvar, jer da su pljačku izvršili Rusi i Japan da se iz principa ne miješa u tuđe poslove.

Tientsin su Japanci zapalili i djelomično porušili.

Problem političkih emigranata

Nansenov ured se ukida — Pisanje engleskih i švicarskih listova

Mi nismo jedini emigranti u Evropi — čak smo jedna od manjih emigracija, ali sve političke emigracije u Evropi su izaratni problem, jer prije rata skoro ni nije bilo političkih emigranata.

O političkim emigrantima donosi londonska revija »Foreign Affairs« sljedeće podatke:

Od kraja svjetskog rata pobjeglo je iz Sovjetske Rusije 1.500.000 Rusa, iz Anatolije i turskih provincija 1.500.000 milijuna Grka, iz Male Azije 350.000 Armena, iz Grčke 120.000 Bugara, iz Iraka 25.000 Asiraca, iz Njemačke 115.000 i iz Saara 8000 Nijemaca. Ukupno oko 4.000.000 emigranata. Ovo je sigurno vrlo nisko naznačena brojka, jer su neke grupe izbjeglica potpuno izostavljene: na primjer Mađžari koji su pobjegli ispred crvenog terora i Mađžari koji su pobjegli ispred bijelog terora, Talijani, koji su pobjegli od fašizma i Španjolci, koji su pobjegli još od Primo de River. Osim toga statistika je nepotpuna o novim emigrantima. Svaka dotična država kaže manji broj emigranata, nego što je u istini, da ne bi došlo u rđavo svijetlo pred ostalim svijetom, a zemlje, koje ih primaju ne brinu se točno o njihovom broju.

Karakteristično je u ovome samo to, da nijedna demokratska i parlamentarna država nema nikakvih emigranata iz političkih razloga. Prije rata imala je samo carska Rusija emigrante.

Emigranti su iz rata bili bez državljanstva i bacani iz jedne države u drugu, pa da im se nekako pomogne stvorio je bio Nansenov ured, koji je mogao davati emigrantima bez državljanstva i takozvani Nansenov pasoš. Taj ured je Liga naroda bila uzela pod svoje okrilje, iako nije bio od nje osnovan, ali sada se povelja akcija da se taj ured likvidira. Ta likvidacija će značiti još jedan udarac prestiža Lige naroda. Londonski »Times« o tome piše:

»Bojazan, da će događaji u Španjolskoj povećati broj bjegunaca iz raznih država, kojih je već 700.000, skrenula je pozornost na odluku Lige naroda, da likvidira Nansenov ured za bjegunce. Treba medjutim priznati, da nije dužnost Lige naroda brinuti se za bjegunce. Nansenov ured bio je uvijek u likvidaciji, jer se morao uvijek boriti za svoj materijalni opstanak. Njegov je glavni protivnik bila uvijek talijanska vlada kasnije su Njemačka i Sovjetska Rusija bile zbog istih razloga protivne Nansenovom uredu. Sovjetska vlada je pače bila uvjetovala svoj pristup u Ligu naroda time, da se ukine taj ured. Možda protivljenje sovjetske vlade nije bez razloga, jer su predstavnici ruskih emigranata medju najaktivnijim članovima upravnog odbora tog ureda te imaju mnogo toga reći o tomu, za što je trošen novac.

Vlade Velike Britanije i dominiona bile su pak uvijek mlakog držanja prema Nansenovom uredu, bojeći se možda u početku, da bi mogao razviti preširoku emigracionu politiku. Turska je naprotiv, premda je i sa njenog teritorija bio stanoviti broj bjegunaca, pokazivala uvijek više simpatija kad se radilo o bjeguncima iz drugih država. Odgovorni krugovi za upravljanje financijama Lige naroda promatrali su uvijek sa rezervom financijske izdatke, koji nisu išli za direktne ciljeve Lige naroda, što se tiče same Lige naroda, ona je već g. 1929, donijela odluku, da se raspusti Nansenov ured, davši mu 10 godišnji rok, da sam provede likvidaciju. Proračun ureda je pak po toj odluci trebalo smanjivati za 10 postotaka, što se medjutim pokazalo u praksi neprovedivo. Bilo je zaključeno, da se razumnije izdaje novac, no konstatiralo se, da ni na taj način raspoloživa financijska sredstva ne će dostajati do konca desetogodišnjeg roka, te je određeno, do prosinca 1938 bude krajnja granica djelovanja ureda. I sada Nansenov ured provodi svršetku ovaj zaključak.

Ali izbjeglički problem ostaje, te nema znakova, da će biti manje aktualan nego do sada. Sam je Nansen mislio, da je idealno rješenje ovog problema da se izvrši repatriacija uz potrebne

garancije. Tako je on g. 1923 bio sklopio sporazum sa Kerenskiem, da se vrati u Rusiju radnički elemenat medju ruskim bjeguncima u Francuskoj. No nije bilo dovoljno, da se to i provede. Sada se likvidatorima ureda postavlja zadaća, da predadu pojedinim vladama i privatnim organizacijama svoj rad.

Taj nacrt mora biti gotov do sastanka Vijeća Lige naroda u siječnju 1938, te će tada biti dostavljen pojedinim vladama, a po tom podnesen Skupštini Lige prilikom njenog redovitog zasjedanja na konačni prihvati. Od skupštine će se zatražiti, da učini vladama i privatnim organizacijama potrebne preporuke, a zadaću, da bdiše nad izvršenjem tog nacrtu, preuzet će jedan od organa Lige naroda. Ne će se više davati novaca za ured. Namjera je, da se za bjegunce svake zemlje brinu dotične vlade. U slučajevima, gdje se ne može izvršiti repatriacija, bjegunci trebaju biti naturalizirani koliko je moguće. Gdje nije moguće, treba im priznati pravni statut na temelju zaključaka međunarodne konvencije od 28 listopada 1933., kojim im se osigurava zaštita protiv samovoljnih postupaka i daje stanoviti minimum građanskih prava.

»Journal de Geneve«, piše povodom ukidanja Nansenovog ureda da se likvidacijom toga ureda ne će odstraniti problem političkih bjegunaca. Stvar će doći u raspravu sigurno u rujanskom zasjedanju Lige Naroda, gdje će u tom pogledu biti donešene odluke od najveće važnosti.

Nije potrebno podsjetiti — kaže dalje list — na velike zasluge slavnoga Norvežanina, koji je spasavao političke brodolomce naše nemirne epohe. U prvom se redu radi o tome, da im se pruži materijalna pomoć za život, a zatim, da im se osigura pravna zaštita, koja im je potrebna, da ne budu reducirani posve na razinu parija, izopćenih iz ljudskoga društva. Materijalna pomoć bjeguncima dolazila je nejednom u obliku novčanih zajmova i kolonijalnih podhvata. Tako je 40.000 Armenaca koji su se sklonili u Siriju bez ikakvih sredstava postiglo gospodarsku nezavisnost, posvetivši se poljodjelstvu.

Slična je stvar učinjena s 2.500 obitelji, koje su se nastanile u Grčkoj u barakama, što ih grčka vlada želi srušiti.

To je medjutim samo jedan korak toga ureda, koji je prošle godine intervenirao u 121.000 slučajeva. U vrijeme, kad je odlučeno njegovo ukidanje, godine 1930 vladalo je još blagostanje, te je postojala nada, da će se bjegunci snaći brzo u gospodarskom životu zemalja, koje su ih primile. Neke od tih zemalja osobito Francuska, provodile su naturalizaciju stranaca, pa su djeca bjegunaca rođena u stranoj državi, sticala puna prava, a u većini slučajeva i državljanstvo odnosnih zemalja.

Kriza je srušila tu krhku zgradu. Položaj se u nekoliko mjeseci stubokom promijenio. Kriza je posvuda smanjila bogatstvo i narodne prihode: vlade su htjele da se osiguraju, a bjegunci su gotovo preko noći postali u neku ruku nametnicima. Oni su ostali bez posla, dobivali su izgon, ali ih nigdje nisu primali, pa im je često bio jedini izlaz — smrt.

Što će zamijeniti Nansenov ured? Pomišljalo se, da bi vlade same uzele u svoje ruke sudbinu bjegunaca u svojim državama. Tu se vlade do sada medjutim nisu pokazale baš sposobnima da izvrše taj zadatak. Neke su samo ratificirale konvenciju od 28 listopada 1933, te je tako loše primjenjuju, da ih treba neprestano podsjećati na pojedine točke ugovora. Prirodno je, da funkcionari, koji su revni ali nespretni, postupaju često po svome ekskluzivnom patriotizmu. Gonjenje bjegunaca, što ga predsjednik Nansenova ureda Hånsen ne bez razloga naziva »veliki skandal naše epohe«, nije jenjalo već je što više ojačalo. Kako da se dakle prepusti zaštita bjegunaca samim vladama?

Vlade same u ostalom to ne žele. Saradnja s međunarodnim funkcionarima pokazala se plodnom. Bjegunci trebaju jednaku zaštitu za sve, a ta zaštita može biti samo međunarodna. Liga Naroda je dobro shvatila, kad je godine 1930 donijela rezoluciju o neograničenoj pravnoj i političkoj zaštiti bjegunaca. Kako će medjutim Liga naroda izvršiti taj svoj zadatak?

laca s jedne strane, te talijanskih četa s druge strane. Nakon što su pobunjenici svladani, Mauri su vezani lancima u grupe i vodjeni do vrtova u Alhambri, gdje su smaknuti strojnim puškama.

PROTUKATOLIČKI RAT U NJEMAČKOJ

se nastavlja nesmanjenom žestinom. Zatvaraju se i progone katolički svećenici, a u posljednje vrijeme i protestantski. Zabranjuju se procesije i ostale vjerske funkcije i vlada forsira novu njemačku hitlerovačku vjeru, koja je stvorena na osnovu stare njemačke poganske vjere.

Organ Vatikana »Osservatore Romano« prenosi jednu informaciju iz Basela prema kojoj su u Njemačkoj službeno zabranjena sva hodočašća u Rim.

Nansenov je ured osuđen na likvidaciju, a pitanje je hoće li se osnovati nova sekcija za bjegunce u tajništvu Lige naroda. Tu se ne radi o političkoj stvari, pa bi je trebalo ostaviti u rukama samostalnih tijela, ma i službeno vezana uz Ligu naroda. Preostaje mogućnost osnivanja novoga ureda ili produživanje života sadašnjega ureda, pri čemu bi Nansenov ured imao dobiti permanentan karakter.

Kongres međunarodne asocijacije za Ligu naroda u Bratislavi naglasio je na nedavnom svom zasjedanju tu potrebu, a i britanski ministar vanjskih poslova Eden naglasio je u Donjem domu da treba nastaviti djelo Nansenova ureda. Kako će se to učiniti, o tom ima odlučiti plenum Lige naroda, koji se sastaje u rujnu. — (L. R.)

MALE VESTI

— Terlević Šimun pok. Šimuna iz Svetog Lovreča Pazenatičkog, star 30 godina, ranjen je dosta teško u rudniku u Krapnju. Prenesen je u bolnicu, gdje će morati ostati, ako ne nastupe komplikacije, oko mjesec dana.

— U krapanjskom rudniku je teže ranjen Cvek Jerolim Martinov, star 16 godina, iz Kavrana. On je pao u rudniku s prilično velike visine i prelomio ključnu kost.

— I Velenić Viktor pok. Petra je u rudniku slomio desnu nogu. U posljednje vrijeme se u krapanjskom rudniku događaju vrlo često nesreće, jer se rudnik iskorištava do maksimuma, a sigurnosne naprave se zanemaruje.

— Osmogodišnji Brajić Jelicu iz Peroja ugrizao ze bijesan pas.

— Dobran Josip iz Barbana, star 27 godina zadobio je vrlo teške ozljede u rudniku.

— I Kanfanarac Medan Frane, star 23 god., slomio je na radu u krapanjskom rudniku desnu ruku. Ostat će u bolnici mjesec dana.

— Smrtno žrtve je zahtevala druga nesreća, ki se je zgodila med Knežakom i Snežnikom. Vola, ki sta vlekla voz, sta se nenadoma splašila baje zaradi mušic in prevrnila voz, na katerem sta sedela 34-letna Alojzija Sterle iz Koritnice in neki deček. Sterle je dobila težje poškodbe po trebuhu in nogah, dečka pa je povozilo do smrti.

— Izlet u Rim priredjuje splitski »Hajduk« prigodom nogometne utakmice 5 septembra između »Rome« i »Hajduka«.

— Splitski nogometni klub »Hajduk« pozvan je u Trst na nogometnu utakmicu.

— Čehoslovaci su na aeronautičkom meetingu u Zürichu pobijedili i došli prije talijanskih i francuskih avijatičara.

— Listovi javljaju iz Londona, da će se Eden sastati sa Mussolinijem u jednom talijanskom gradu, a sastanku da neće prisustvovati grof Ciano.

— Talijanski putnički avion Rim—Adis Abeba srušio se i potpuno je uništen. Tom prilikom poginulo je 5 ljudi posade i 4 putnika. Pretstavnici talijanskog vazduhoplovnog društva Ala-Litoria avionom su otputovali iz Kaira za Vadi-Halfu, čim su saznali za nesreću.

— Na Plavi i Tagliamentu održavaju Talijani velike manevre. U ovim manevrima upotrebit će se sva sredstva moderne ratne tehnike i na terenu pokušati brze i motorizirane divizije sa novo osnovanom oklopljenom brigadom. Tema manevra je u tome, da se u brzom i ofenzivnom ratu pokušaju nove motorizirane formacije. Ove manevre vodi general Senni. Prisustvuju njemačka, austrijska, mađarska i švicarska vojna misija.

— U Luhačovicama, u Čehoslovačkoj, zasjedavao je deveti kongres Međunarodne lige žena za mir i slobodu. Kongresu prisustvovalo je preko 200 delegatkinja iz 18 država.

Međunarodnu ligu žena za slobodu i mir osnovala je godine 1915. glasovita Američanka Addams, dobitnica Nobelove nagrade za mir. U ligi je danas organizirano 51 država. Na čelu lige nalaze se danas tri pretsjednice: Clara Ragaz i Gertruda Baer, obje iz Švicarske, te G. Ramondt-Hirschmann iz Nizozemske. Žene iz Italije, Njemačke i Rusije nisu prisustvovala kongresu.

»Campo Albania« zove se logor albanske djece kod Rima. Ta djeca dolaze preko ferija u Italiju i odgajaju se u talijanskom fašističkom duhu isto kao i talijanske balile u svojim logorima. »Campo Spagna« zove se pak logor za špansku djecu, kojih ima 450. I jedan i drugi logor organizirali su fašiji u inostranstvu, isto kao i logorovanje talijanske djece iz Dalmacije i iz Krka u Italiju.

— Italijani su ustanovili u Španiji na frankovski strani posebna vojaška sudišća. Iz Italije je zato prišao u Španiju vojaški sudnik Del Prato in vojni odvjetnik Castellano.

RAT U ŠPANIJI

je u zastoju. I jedna i druga strana se spremaju za ofenzivu. Manje akcije na svim frontama. Republikanci su postigli par manjih uspjeha. U pozadini Francovih trupa je došlo do pobune, pa tako dopisnik laburističkoga »Daily Herald« javlja svome listu iz Gibraltara neke potankosti o nedavnoj uzbuni u Granadi medju nacionalističkim četama. Prema njegovim informacijama Mauri i Španjolci pobunili su se protiv talijanske prevlasti. Talijanski aeroplani bombardirali su zatim nastambe pobunjenih vojnika. Čini se da je pri tom stradao general Cabanellas, u koliko se nije sam ubio, budući da je već prije u više navrata protestirao protiv talijanske invazije.

Šire se glasovi, da su se vodile krvave borbe između pobunjenih Mauri i Španjo-

IZ DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

ŽERJAVICEVA 7. — TEL. 84-66

Pažnja svim emigrantskim društvima u Jugoslaviji

Skrećemo otime pažnju svim emigrantskim društvima u Jugoslaviji na naše cirkularno pismo od 3. VII. o. g. u kojem smo prikazali pravilnik našega društva o pravima i dužnostima članova, pa molimo, da društva na naš cirkular odgovore u koliko to već do sada nisu učinila.

Ovom prilikom umoljavamo sva društva da informiraju svoje članstvo i uopće sve emigrante u svome djelokrugu, da uz ostale potrebne isprave u slučaju dolaska u Zagreb, moraju imati iskaznicu kojeg emigrantskog društva u Jugoslaviji. Ako nisu članovi niti jednog emigrantskog društva u Jugoslaviji, a borave u državi preko 3 mjeseca, ne mogu dobiti od našeg društva nikakvu moralnu ni materijalnu potporu. Zaključak naše izvalredne skupštine od 6. VI. ide za time, da se svi emigranti začlane u naša emigrantska društva, jer nije umjesno da se na društva za razne potrebe obraćaju oni, koji za ta društva nisu nikada ništa učinili.

Prema zaključku kongresa od 4. oktobra 1936. molimo društva da novopridošlim emigrantima ako putuju iz mjesta bivanja izdaju privremene iskaznice.

Svi emigranti, koji putuju u Zagreb, neka svoj odlazak, daju potvrditi po vlastima, jer će u protivnom slučaju imati neprilika kod prijave.

VAŽNE UPUTE
O DRŽAVLJANSTVU

Primjetili smo, da se pojedini članovi društva u pogledu oprosta od taksa za postignuće državljanstva obraćaju direktno na Ministarstvo Unutrašnjih Dela, pa im ovime skrećemo pažnju, da se ovakove molbe redovno vraćaju na nadopunu glede informacija. Pošto je to mnogo dulji proces, neko se članovi obraćaju u pogledu državljanstva kao i svih ostalih molbi svojoj emigrantskoj organizaciji, koja će im po ovakvim stvarima dati najbolje upute.

VAŽNO!

Za uspješan rad u društvu potrebna je najužja saradnja društvenog odbora sa sekcijama društva, kao i sa cjelokupnim članstvom. Da se to postigne na članskom sastanku na Sveticama izabrana su od strane članstva dva povjerenika, koji će stajati u najužem kontaktu sa odborom, donositi će odboru želje onog dijela našega članstva i uopće sve ono što se odnosi na naš društveni život.

Molimo cjelokupno članstvo u djelokrugu Svetica, da našeg povjerenika g. Matu Grbca pomaže u njegovom radu, a isto tako i njegovog zamjenika g. Ottilija Živulića, koji je ujedno i povjerenik naše Omladinske Sekcije. Članovi mogu svoju mjesečnu članarinu plaćati kod naših povjerenika.

Rajonski članski sastanak zagrebačke »Istre« na Sveticama

Zagreb, 2. kolovoza 1937. — U nedjelju 1. o. m. održan je članski sastanak zagrebačke »Istre« na Sveticama za tamonošnje članove. Na sastanak su bili pozvani i nečlanovi-Istrani i ostali emigranti. U posebnj sobi gostione Zečić-Generalić skupilo se oko 70 ljudi, među kojima je bilo i dosta omladine. Sastanak je trajao oko tri sata i na njemu se pretreslo sve što zanima tamonošnje članove. Sastanak je otvorio potpredsjednik društva Josip Brečević, a na to je Tone Peruško izložio položaj našega naroda u Juljskoj Krajini iza sporazuma između Jugoslavije i Italije, položaj u emigraciji i potrebu organizovanja. Iza toga je Josip Brečević izložio rad društva iza posljednje glavne skupštine. Opširno je rastumačio pravilnik o pomoći članovima i iznio potrebu čim jačeg organizovanja društva u korist pojedinih i zajednice. Frane Debevec je govorio o pitanju naše omladine i opširnije se zaustavio na pitanju naše štampe općenito, a naročito na pitanju proširenja našega glasila »Istre«. Iza njega je govorio tajnik Omladinske sekcije Ivan Blažina. On je govorio o potrebi organizovanja omladine, a odgoju i organiziranju djece emigranata. Istakao je potrebu štampe i pozvao prisutne da čitaju i šire naš list. Tom prilikom je i prodao trideset komada posljednjeg broja »Istre«. Odbornik Edo Cvečić objašnjava zašto su današnji ljudi u upravi pristali da vode društvo i ističe da treba zaboraviti stare raspre i ići naprijed. Student Franović je govorio o potrebi štampe, a Doblanović iznosi historijat društva i poziva sve na aktivnu saradnju. Josip Grhalčić govori o predratnim političkim prilikama u Istri i protiv uvajdanja partijske politike u društvo, a Ante Modrušan iz Srbobrana tumači našu ideologiju i podvlači da je jedina naša politika Istra i borba za nju. Stanko Petarović govori za što jaču organizaciju u svim dijelovima grada. Iza poduže diskusije sastanak je zaključen upisivanjem novih članova.

IZLET OMLADINSKE SEKCIJE
DRUŠTVA »ISTRA« U PODSUSED

Omladinska sekcija Društva »Istra« priređuje u nedjelju 8. o. m. svoj prvi izlet u Podsused. Odlazak u jutro u 7 sati, a izletnici moraju biti najkasnije u 6 i pol sati na samoborskom kolodvoru radi uređenja karata. Cijena za polazak i povratak je Din 5.—. Pozivamo sve prijatelje i simpatizere da prisustvuju tom izletu. Potanje informacije se mogu dobiti svakodnevno od 18—20 sati u društvenim prostorijama, Žerjavičeva 7, telefon br. 84-66. Za što veći posjet moli odbor.

»Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj čekovnog računa 36.789. — Pretplata: za cijelu godinu 48.— din., za pola godine 24.— din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorci »Istra«, Masarykova 28a, II, broj telefona 67-80. — Za uredništvu odgovara IVAN STARI, Zvonimirova ulica 48, III. kat. — Tisak: Stečajnica Jugoslovenske štampe d. d., Zagreb, Masarykova ulica broj 28a. — Za tiskaru odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Illica broj 131.

LAKE I PROZRAČNE
zašto udobne

19-



43471—1108

Vrlo lijepa dječija cipelica od finog bijelog platna, sa elastičnim djonom i špangom preko rista. Od br. 27—33 Din 25.—, od br. 31—34 Din 29.—.

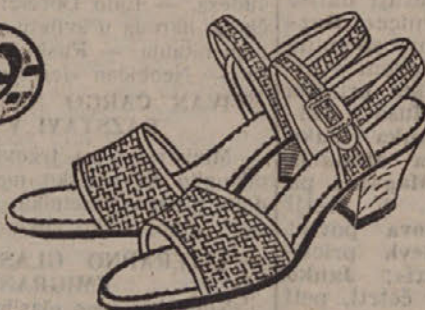
25-



45305—4803

Za svaku priliku najpodesnija ljetna obuća izrađena od jakog smedjeg platna sa elastičnim djonom. Od br. 19—26 Din 15.—, od 27—34 Din 19.—, muške Din 29.—.

49-



69895—1195

Cipelice za lijepe dane uz svaku laku ljetnu haljinu, od jakog lanenog platna drap i bijele boje sa bijelim paspulom i poluvisokom petom.

79-



3385—15165

Uz svaku ljetnu haljinu za šetnju i za plažu elegantna otvorena cipelica od fine bijele nubuk kože sa kožnim djonom.

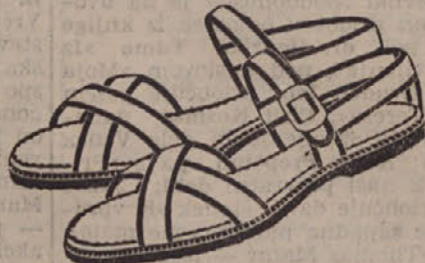
19-



44243—4841

Za sve vrste sporta, za izlete i boravak u prirodi, za poljske radove, najbolja, najjača i najjeftinija obuća je naša »polutrampka« od jakog smedjeg platna sa hrpavim elastičnim djonom. Zenske Din 25.—, Muške Din 29.—.

35-



45897—4400

Za ljetno vrlo ugodne, trajne i jeftine muške sandale od jakog platna sa gumenim djonom. Koštaju samo Din 35.—.

69-



2967—44801

Ugodne i prozračne muške sandale od perforiranog boksa sa kožnim djonom, Neophodno potrebne svakom gospodinu.

69-



1327—2880

Elegantna muška polucipela u sivoj boji sa kožnim djonom. Za ljetne dane vrlo podesna jer je jako laka. Koštaju samo Din 69.—.

Bata

ADRESE NAŠIH POVJERENIKA ZA
ISTOČNU PERIFERIJU ZAGREBA

Grbac Mate, vrtlar, Petrova ul. 85.
Živulić Ottiljo, Dartska br. 2.
Upozoravaju se članovi, da kod spomenutih naših povjerenika mogu platiti svoju mjesečnu članarinu, kupiti list »Istra«, zatražiti sve potrebne informacije po svojim i društvenim potrebama.

NOVA KNJGA
LJUBE BRGIĆA

Naš zemljak Brgić Ljubo iz Krnice, učitelj, napisao je knjigu »Zgode Patuljka Palčića«, koja je ovih dana izašla iz štampe u nakladi Kuglija u Zagrebu. Knjiga je pisana za djecu. Vrlo se glatko čita i no svome sadržaju zanimljiva je naročito za manju djecu, u čemu naša književnost najviše i oskudijeva. Mali Palčić patuljak postoji zato, da ljudima dobro čini, nevoljnicima, starcima i sirotinji pomaže. Nepravdu kažnjava i popravlja. On ima sposobnost nadnaravnog bića, da može svagdje doći, svakome tko je od potrebe pomoći, zaštitnik je nevoljnika. Njemu služe šumske zvijeri. Na jedan njegov žvižduk pojavi se četa vukova, koja malom Palčiću stoji na raspolaganje, jeleni, srne i druga divljač takodjer slušaju odano Palčića. On je taj, koji budi smrznutu zemlju, budi iz sna trave, cvijeće, ptice i leptire. donosi tople proljetne dane, uliva ljudima radost i veselje iz srca, on se nalazi svagdje oko ljudi, gdje se čine dobra djela. Od Boga je poslan.

Knjiga ima izvrsnih sličnosti sa Hofmanovim i Grimovim pričama za djecu. Iako nije možda bez nedostataka, jer je pisana po uzoru starijih knjiga, ona sadrži u sebi mnogo moralno didaktičnih pouka, shvatljivih za djecu i kadra je držati dječju maštu u napetosti. Iz nje mogu djeca

izvući lijepe pouke.

Knjiga gosp. Ljube Brgića, učitelja, zaslužuje da ju svaka emigrantska kuća u kojoj ima djece nabavi za duševnu hranu svojoj djeci, tim više što se djeci danas daje na čitanje mnogo nepristupačnih stvari. Ona sadrži svakako mnogo više vrijednosti, nego mnoge dječje knjige, koje se danas djeci daju na čitanje. Može se nabaviti u knjižari Kuglija u Zagrebu, po cijeni od 10— din. — Prikodražan.

HISTORIČKA ISTRAŽIVANJA
O DALMACIJI I ISTRI

Ovih dana su izašli 134 i 135 svezak časopisa »Archivio storico per la Dalmazia« u kojima su slijedeći važni članci:

Giovanni Galbarin piše o Nikoli Tomazeu i papinskoj politici u 1848—1849 godine kada je Tomazeo bio poslanik Metlačke republike u Parizu. Eugenio de Carlo objavljuje tri pisma Tomazeova profesora Vanzolinu. U junskom svesku piše talijanski akademik prof. Emilio Bianchi o Rudjeru Boškoviću i prikazuje ga kao »svjetlost talijanske nauke«. Fabio Luzzato piše o Vincencu Dandolu i njegovoj financijskoj politici u Dalmaciji od 1806—1809, a direktor Arhiva Arnolfo Bakotić objavljuje prvi dio studije o pjesniku Krsti Ivanoviću. U svescima su mnoge originalne ilustracije.

U isto vrijeme je izašao 48 svezak »Atti e Memorie della Società Istriana di Archeologia e Storia Patria« u kojem piše Ferdinando Forlati o bizantinskim spomenicima u Juljskoj Krajini, a drugi članak istog autora prikazuje arheologiju Juliske Krajine od 1926—1936 godine. — Francesco Semi piše o razvoju umjetnosti u Istri. Cammilo De Francesci nastavlja svoju raspravu o Piranu iz XIII stoljeća. (Chartulorium pira-

nense) i ilustrira dva puljska dokumenta: prvi o padu familije Castropola, a drugi o jednoj bitci između Francuza i Austrijanaca u Puli 1809 godine. Osim toga De Francesci piše o historijskoj razlici naziva Liburnija i Istra. Osim toga ima na koncu ovog 48 sveska bilježaka o novim iskopavanjima i arheološkim nalazima u Istri iz pera profesora Brusina, Degrassia i Robertia.

Drugo izdanje knjige H. Sirovatke

»Privredni i socijalni odnosi u Jugoslaviji — Problem staleskoga predstavništva«.

Prva naklada ovoga djela razasлана je na brojne adrese lica i ustanova, za koje je pisac držao, da će imati interesa za ovu tešku, no ipak lakim jezikom pisanu studiju. Mnogi nisu knjige platili ni povratili, pa kako pristizu piscu još narudžbe, bio je on prisiljen da izda ponovnu nakladu, kako bi mogao udovoljiti toj potražnji. U jednom kritičnom osvrtu rekao se je o djelu g. Sirovatke, da bi ga trebali proučiti svi državnici, političari, intelektualci, privrednici i radnici, koji žele da ostanemo pošteniji i radnici, koji žele da tretiraju sadašnjice, pa je sada omogućeno, da si tu knjigu nabavi svaki od njih uz cijenu od Din 50.—. Narudžbe prima pisac: Zagreb, Hat-zova 12, III kat, telefon 87-25.

POZOR!

Nekateri naročnici protestiraju, ker smo jim poslali položnice, čeprav so že plaćali naročnino. Na koncu prvega polleta smo priložili listu poštne nakaznice in opomnili vse one, ki so dolžni, ker iz tehničnih razlogov ni mogoče priložiti poštih položnic samo v liste dolžnikov, ampak moramo priložiti vsem.

Prosimo, da to upoštevate in se ponovno zahvaljujemo rednim naročnikom, dolžnike pa prosimo, da uredje svoje obveznosti.

Dajemo možnost plačevanja na obroke - glej proglas »Borba za šest stranik« — in prosimo vse emigrante da na podlagi proglasa in okrožnic Zveze podpro akcijo za povečanje lista.